Vier jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging

Dit is de achtste reeks factsheets waarin we kijken naar de leerontwikkeling van leerlingen in het basisonderwijs vóór en sinds de COVID-19-pandemie. Tijdens de COVID-19-pandemie werden scholen en leerlingen geconfronteerd met schoolsluitingen, afstandsonderwijs en lesuitval. Hoewel deze ingrijpende periode steeds verder op de achtergrond raakt, blijft het belangrijk de leerontwikkeling te blijven volgen. In deze factsheet komen de volgende vragen aan bod: Hoe gaat het met de leergroei van Nederlandse leerlingen wanneer we kijken naar begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde in het schooljaar 2023/2024 ten opzichte van de periode vóór COVID-19? En hoe staat dat in verhouding tot de leergroei in de daartussen liggende schooljaren 2020/2021, 2021/2022 en 2022/2023?

In deze factsheet kijken we naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. Uit de vorige Factsheet (Factsheet 1-2024) is gebleken dat de grootste leervertraging in het eerste halfjaar sinds COVID-19 plaatsvond en dat deze vier schooljaren later grotendeels is ingehaald. Echter, wanneer we een uitsplitsing maken naar groepen zagen we nog wel verschillen. In deze factsheet maken we een uitsplitsing naar twee relevante achtergrondkenmerken: het opleidingsniveau van de ouders en de hoogte van de schoolweging. We volgen hier geen leerlingen door de tijd, maar kijken naar de leergroei van leerlingen in groep 4 tot en met 7 in een bepaald schooljaar.

Om de leergroei sinds COVID-19 te bepalen, berekenen we de leergroei van de vier afzonderlijke schooljaren tussen de E-toets in 2019/2020 en de E-toets in 2023/2024 (=sinds COVID-19). We vergelijken dit met de 'normale' leergroei in de periode vóór COVID-19: van de E-toets van 2016/2017 naar de E-toets in 2017/2018 én van de E-toets van 2017/2018 naar de E-toets in 2018/2019 (= vóór COVID-19).[1]

Om de leergroei tussen domeinen makkelijker te kunnen vergelijken, laten we gestandaardiseerde gemiddeldes van de leergroei zien. Op deze manier kan de leergroei op dezelfde schaal vergeleken worden, waarbij de gemiddelde leergroei vóór COVID-19 de 0-lijn is. Zo kunnen we in deze figuren zien wat de afwijking in de leergroei is ten opzichte van de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn), en bij welk domein die afwijking het grootste is.[2]

Let op

Deze factsheet is substantieel anders en niet een-op-een te vergelijken met de factsheets die eerder zijn uitgebracht, waarin we leerlingen volgden tijdens de gehele periode sinds de start van COVID-19. Door databeperkingen is dat helaas niet meer mogelijk, en kunnen we geen cumulatieve effecten meer laten zien.

Dit is een achtste reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Kernpunten

- Bij begrijpend lezen zien we een hogere leergroei in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19:
  - bij leerlingen met laag en midden opgeleide ouders vergeleken met leerlingen met hoogopgeleide ouders.
  - vanaf schoolweging 23.
- Bij spelling is sprake van leervertraging in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19:
  - bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau.
  - bij leerlingen op scholen met een schoolweging tussen 23 en 34 en op scholen met de hoogste schoolweging (38+).
- Bij rekenen-wiskunde zien we een betekenisvolle leergroei in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19 bij leerlingen op scholen met een schoolweging van 35-37.

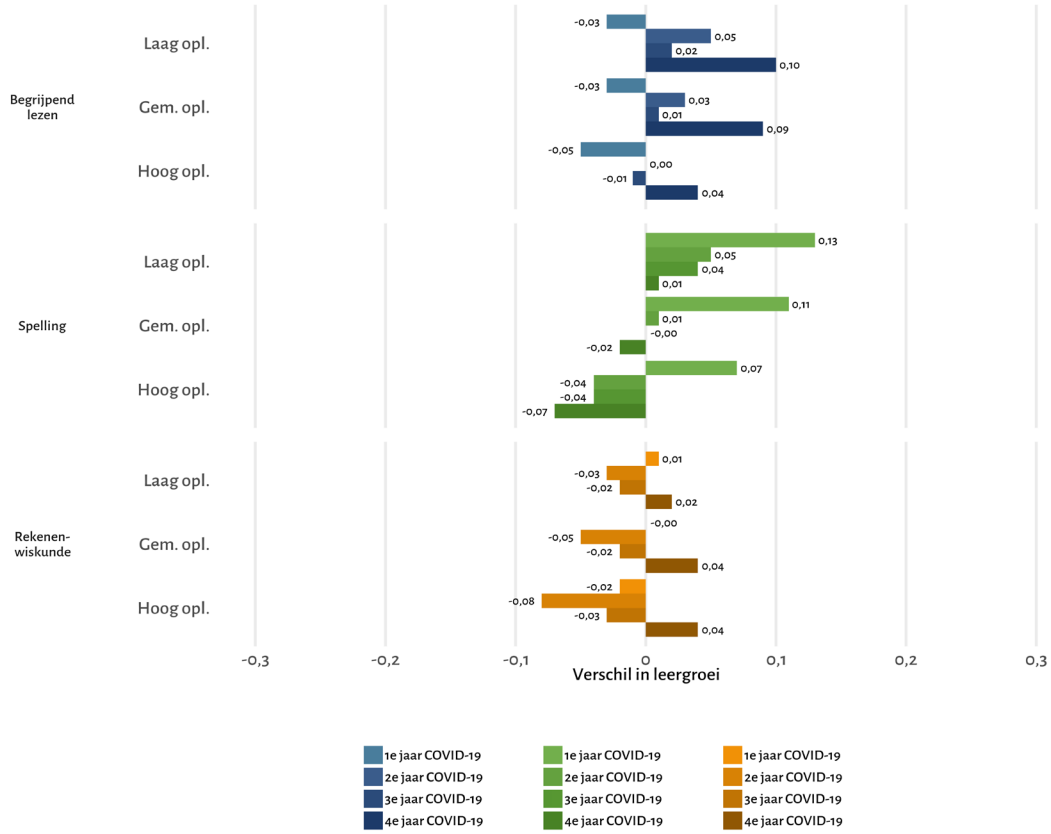
In **Figuur 1** zien we het verschil in leergroei ten opzichte van vóór COVID-19 van leerlingen voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde uitsplitst naar het opleidingsniveau van hun ouders.[3] Bij begrijpend lezen zien we een hogere leergroei bij leerlingen ongeacht het opleidingsniveau van hun ouders in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met de periode vóór COVID-19. Bij leerlingen met ouders met een laag en midden opleidingsniveau is deze leergroei ook betekenisvol. Bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau zien we in het eerste schooljaar sinds COVID-19 nog een leervertraging vergeleken met vóór COVID-19. Deze verschillen zijn in het tweede, derde en vierde schooljaar sinds COVID-19 echter niet meer betekenisvol verschillend in vergelijking met de periode vóór COVID-19.

Bij spelling zien we in het vierde schooljaar sinds COVID-19 een betekenisvolle leervertraging bij leerlingen met hoogopgeleide ouders wanneer vergeleken met de periode vóór COVID-19. In het eerste schooljaar sinds COVID-19 in vergelijking met de periode vóór COVID-19 is, ongeacht het opleidingsniveau van hun ouders, een hogere leergroei te zien. In het tweede schooljaar sinds COVID-19 is dit enkel nog het geval bij leerlingen met laagopgeleide ouders.

Bij rekenen-wiskunde zien we bij leerlingen van ouders met een midden en hoog opleidingsniveau een hogere leergroei in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met het tweede en derde schooljaar sinds COVID-19. Deze verschillen zijn niet betekenisvol verschillend in vergelijking met de periode vóór COVID-19.

Samenvattend, wanneer we kijken naar het opleidingsniveau van ouders, zien we bij begrijpend lezen en spelling betekenisvolle verschillen in leergroei in het vierde schooljaar sinds COVID-19 in vergeljking met de periode vóór COVID-19. Het zijn met name de leerlingen met laag en midden opgeleide ouders die een hogere leergroei kennen. Bij spelling zien we bij leerlingen met hoogopgeleide ouders een leervertraging in het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergeleken met vóór COVID-19.

Figuur 1. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste, tweede en derde schooljaar sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar opleidingsniveau ouders**

Figuur 2 laat de uitsplitsing van leergroei zien naar schoolweging, gecontroleerd voor opleidingsniveau ouders. Bij begrijpend lezen zien we voor leerlingen op scholen in alle schoolwegingscategorieën vanaf schoolweging 23 een hogere leergroei in het vierde schooljaar sinds COVID-19 in vergelijking met de periode vóór COVID-19. In vergelijking met vóór COVID-19 zien we dat vooral leerlingen op scholen met een lagere schoolweging (kleiner dan 31) in het eerste schooljaar sinds COVID-19 leervertraging hebben opgelopen. Verder zien we in het tweede schooljaar sinds COVID-19 een hogere leergroei bij leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (35 en hoger) in vergelijking met de periode vóór COVID-19. In het derde schooljaar sinds COVID-19 is de leergroei vergelijkbaar met de periode vóór COVID-19, ongeacht de schoolweging aangezien de verschillen niet noemenswaardig groot zijn.

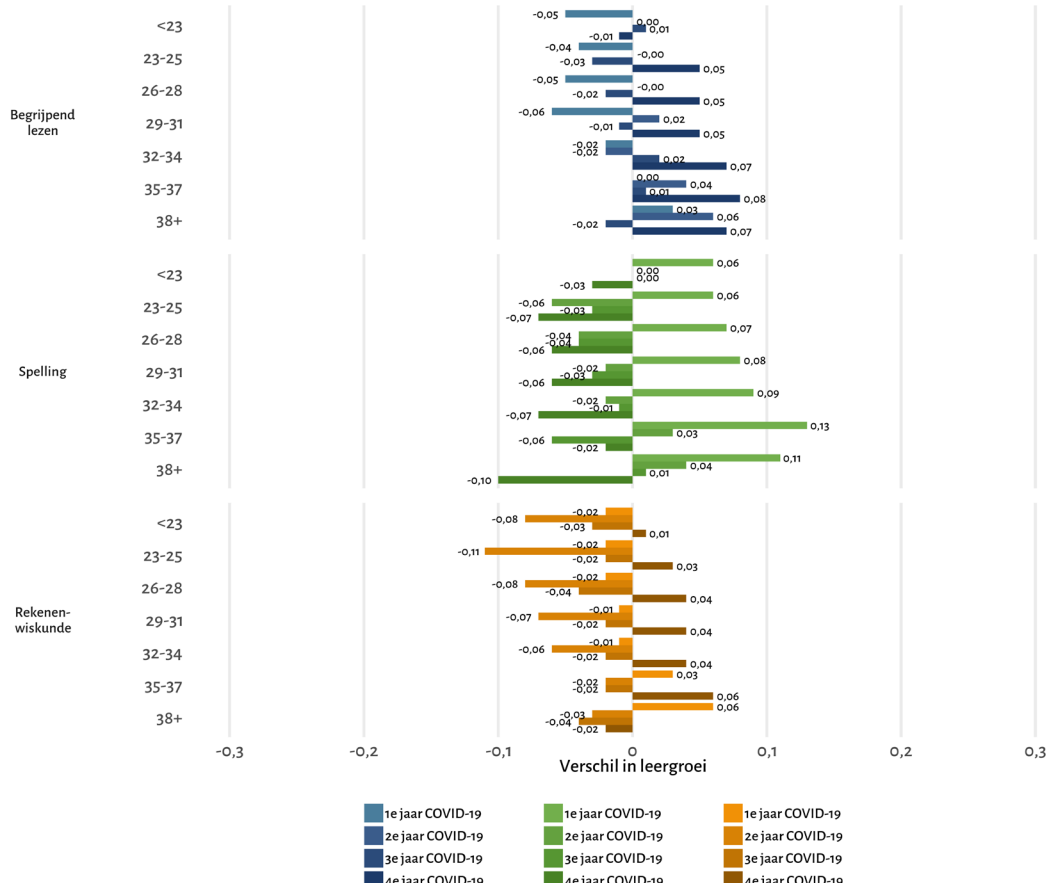
Bij spelling is sprake van leervertraging in het vierde schooljaar sinds COVID-19 in vergelijking met vóór COVID-19, behalve bij scholen met de allerlaagste schoolweging en met schoolweging 35-37. De meeste leervertraging vinden we terug bij leerlingen op scholen met de hoogste schoolweging (38+). Waar in het eerste schooljaar sinds COVID-19 doorgaans nog sprake is van een hogere leergroei in vergelijking met de periode vóór COVID-19, is dat in de schooljaren daarna niet meer zo.

Dit is een achtste reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Bij rekenen-wiskunde zien we in het vierde schooljaar sinds COVID-19 een betekenisvolle hogere leergroei bij leerlingen op scholen met een schoolweging van 35-37. Wanneer we het verschil in leergroei met de andere schooljaren sinds COVID-19 vergelijken en met de periode vóór COVID-19 zien we in het tweede schooljaar sinds COVID-19 een betekenisvolle leervertraging bij leerlingen op scholen met een schoolweging tot 34. In het derde schooljaar sinds COVID-19 is de leergroei vergelijkbaar met vóór COVID-19 ongeacht de schoolweging.

Uitgesplitst naar schoolweging vinden we, samenvattend, over het algemeen een hogere leergroei bij begrijpend lezen (vanaf 23), een leervertraging bij spelling (tussen 23 en 34 en 38+) en hogere leergroei bij rekenen-wiskunde (35-37) wanneer we het vierde schooljaar sinds COVID-19 vergelijken met de periode vóór COVID-19.

Figuur 2. Gestandaardiseerd verschil in leergroei tussen de periode vóór COVID-19 (de verticale 0-lijn) en het eerste, tweede en derde schooljaar sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, **uitgesplitst naar schoolweging**

Analyses gecontroleerd voor verschillen in opleidingsniveau ouders.

Wat kunnen we niet afleiden uit deze factsheet?

- Hoe de leergroei van eenzelfde leerling zich ontwikkeld heeft door de tijd. Het gaat namelijk om verschillende leerlingen in de vier afzonderlijke schooljaren.
- Wat het verschil in de totale leergroei over de vier schooljaren sinds COVID-19 is. Doordat het verschillende leerlingen betreft is het niet mogelijk om het verschil in de leergroei van de vier afzonderlijke schooljaren bij elkaar op te tellen.

Wat kunnen we wél met de informatie uit deze factsheet?

- De leergroei van leerlingen in vier afzonderlijke schooljaren sinds COVID-19 vergelijken met de leergroei vóór COVID-19.
- De leergroei van leerlingen tussen de vier afzonderlijke schooljaren met elkaar vergelijken. Bijvoorbeeld: In hoeverre wijkt de leergroei van leerlingen in groep 6 in het vierde schooljaar sinds COVID-19 af van de leergroei van de groep-6-leerlingen in het eerste, tweede of derde schooljaar sinds COVID-19?

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om de volgende nuanceringen aan te brengen:

- De resultaten in deze factsheet kunnen afwijken van voorgaande factsheets.
  - > De leerlingenselectie is verschillend in vergelijking met factsheet 2023-3 en 2023-4 onder andere omdat meerdere scholen gewijzigd zijn van toetsaanbieder Cito naar een andere toetsaanbieder en we enkel de Cito-toetsen meenemen in deze analyses.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over hoe de leergroei bij andere vakken zich ontwikkeld heeft en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-pandemie op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.
- Naarmate COVID-19 steeds verder op de achtergrond raakt, wordt het ook moeilijker veranderingen in de leergroei toe te schrijven aan de COVID-19-pandemie.

Eindnoten

1. We laten het schooljaar 2019/2020 (E-toets van 2018/2019 naar de E-toets in 2019/2020) buiten beschouwing omdat COVID-19 halverwege dit schooljaar begon en het daarmee geen zuiver vóór of sinds COVID-19-schooljaar is.
2. Voor verdere uitleg zie de Technische Toelichting op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*.
3. Lage opleiding is maximaal vmbo b/k diploma, mbo1 diploma of onderbouw havo of vwo; Hoge opleiding is HBO of WO.

Dit is een achtste reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Dit is een achtste reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheet in deze reeks over de verschillen tussen leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op *nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei*. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets en de Technische Toelichting met een uitgebreide verantwoording van de data en analyses.

Van Vugt, L., Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Hendrikse, A., Ronda, S. & Van Wetten, S. (2024). *Vier jaar sinds COVID-19: naar opleidingsniveau ouders en schoolweging*. NCO Factsheet No. 2024-2.